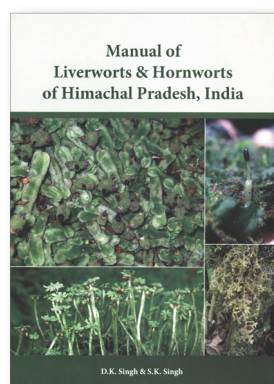

bardzo dokładne i szczegółowe dane. Są tu więc podane daty i miejsca urodzin i śmierci, zawód, dziedzina, którą się zajmowali, obszar badań, opis działalności naukowej oraz zestawienie najważniejszych publikacji. Dla 287 botaników zamieszczone są portrety, często faksymile podpisu, wzory pisma ręcznego, reprodukcje etykiet zielnikowych, listów, notatek i czasem arkuszy zielnikowych, standardowy skrót nazwiska przyjęty w danych bibliograficznych nazw nowych taksonów lub nowych kombinacji, informacje o nagrodach i odznaczeniach oraz pełny wykaz źródeł. Szczególnie ważne są informacje dotyczące miejsc przechowywania zielników oraz o członkostwach towarzystw i organizacji naukowych. Całość zamyka wykaz cytowanej literatury, obejmujący ponad 5 tys. pozycji i zajmujący ponad jedną czwartą objętości całego leksykonu. Jest to bezcenne źródło danych bibliograficznych do nieraz niezwykle rzadkich i trudno dostępnych pozycji rozproszonych w rozmaitych, czasami lokalnych czasopiśmie czy mało znanych książkach.

Niniejszy leksykon jest opracowaniem ponadczasowym. Przywraca on pamięć o dawnych, nieraz zapomnianych już badaczach, którzy kładli podwaliny pod rozwój nauk przyrodniczych. Bez ich osiągnięć nie byłoby obecnego postępu w naukach biologicznych, o czym często, zwłaszcza u nas, zapominają zarówno decydenci, jak i badacze zachylający się nowoczesnymi technikami i w wielu przypadkach patrzących z pogardą na stare, zakurzone księgi, pisane niezrozumiałą dla nich łaciną oraz drwiący z badań florystycznych czy systematycznych. Polska może nie ma tak długich i wielkich tradycji badań botanicznych, jak sąsiednie Niemcy czy chociażby Czechy, ale nie ma się też czego wstydzić, mając dodatkowo na względzie naszą skomplikowaną historię. Na pewno bardzo przydałby się podobny słownik botaników polskich, a czas ku temu najwyższy, bo powoli zaczyna odchodzić pokolenie pamiętające czasy i ludzi prowadzących badania na poziomie nie odbiegającym od takich samych badań w innych krajach europejskich. – RYSZARD OCHYRA, *ul. Fryderyka Zolla 39, 30-898 Kraków, Polska.*

DOI: <https://doi.org/10.35535/ffgp-2019-00022>

D. K. SINGH & S. K. SINGH. 2015. **Manual of liverworts and hornworts of Himachal Pradesh, India.** vii + 205 str., 42 ryciny w tym kolorowe fotografie. Twarda oprawa z obwolutą, format 23,8 × 16,8 cm. Bishen Singh Mahendra Pal Singh, Dehra Dun, India. Cena: 45 €. ISBN 978-81-211-0911-6.

Leżący w północno-zachodniej części Indii Himaćal Pradeś jest górzystym, średniej wielkości stanem, o powierzchni tylko nieznacznie większej od Chorwacji. Na wschodzie sąsiaduje on z Tybetem, na północy i północnym zachodzie z Kaszmirem i Dżammu, na południowym zachodzie z Pendżabem, na południu ze stanami Haryana i Uttar Pradeś, a na południowym wschodzie ze stanem Uttarakhand. Jest on w całości położony w Zachodnich Himalajach, a większą część jego powierzchni zajmują pogórza pasma górskiego Dhauladhar, będącego częścią Małych Himalajów, które osiąga najwyższą w tym stanie wysokość 6816 m n.p.m. Prawie dwie trzecie powierzchni Himaćal Pradeś pokrywają wilgotne lasy tropikalne z udziałem palm, figowców i bambusów na stokach południowych, przechodzące w lasy mieszane i iglaste w wyższych piętrach roślinnych oraz subalpejskie zarośla z różanecznikami. Powyżej górnej granicy lasów duże powierzchnie zajmują alpejskie łąki, a na stokach północnych rozciągają się rozległe stopy i pastwiska górskie. Na obszarze Himaćal Pradeś znajdują się 3 parki narodowe, 3 rezerwaty przyrody oraz 30 ostoi dzikiej przyrody. Podobnie jak w całych Himalajach, leżących na granicy dwóch państw roślinnych: Palaeotropis i Holarctis, szata roślinna tego stanu odznacza się wielkim zróżnicowaniem, a jego flora należy do jednej z najbogatszych w Azji. Omawiana książka jest pierwszym nowoczesnym opracowaniem flory wątrobowców i glikwików stanu Himaćal Pradeś.

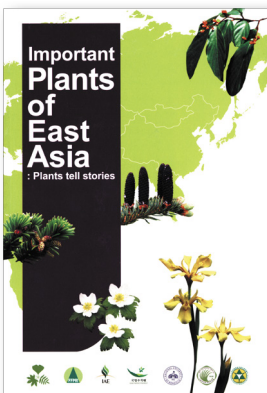
Podobnie jak w całych Himalajach, leżących na granicy dwóch państw roślinnych: Palaeotropis i Holarctis, szata roślinna tego stanu odznacza się wielkim zróżnicowaniem, a jego flora należy do jednej z najbogatszych w Azji. Omawiana książka jest pierwszym nowoczesnym opracowaniem flory wątrobowców i glikwików stanu Himaćal Pradeś.

Hepatikoflora Zachodnich Himalajów i przyległej Niziny Pendżabskiej była po raz pierwszy przedmiotem badań S. R. Kashyapa i R. Chopry, którzy wydali w latach 1929 i 1932 dwuczęściowe opracowanie wątrobowców i glewików tego obszaru. Podali w nim 87 gatunków tych roślin ze stanu Himaćal Pradeś, co było liczbą zdecydowanie zaniżoną. Tytuł omawianej książki jest nieco mylący, gdyż sugeruje, że jest ona opisową Florą wątrobowców i glewików tego obszaru. Faktycznie jest to nowy i uaktualniony katalog tych mszaków w stanie Himaćal Pradeś. Autorzy podają stąd 142 gatunki wątrobowców należące do 35 rodzin i 51 rodzajów oraz 10 gatunków glewików, reprezentujących 3 rodziny i 6 rodzajów. Większość rodzajów liczy tylko 1–2 gatunki, a zaledwie kilka najbogatszych obejmuje kilkanaście lub nieco mniej gatunków: *Porella* L. (14) i *Plagiochila* (Dumort.) Dumort. (13) oraz *Scapania* (Dumort.) Dumort. (9) i *Frullania* Raddi (8). Wszystkie rodzaje zestawione są w porządku alfabetycznym. Opracowanie każdego rodzaju zawiera jego opis morfologiczny, klucz to oznaczania gatunków oraz najważniejszą literaturę przedmiotową. Gatunki ułożone są również alfabetycznie i dla każdego z nich cytowany jest bazonim oraz podane jest ich rozmieszczenie w poszczególnych dystryktach tego stanu. Wszystkie gatunki są zilustrowane rycinami kreskowymi lub kolorowymi zdjęciami zestawionymi na 42 tablicach. Część końcowa zawiera zestawienie wszystkich synonimów i nazw akceptowanych oraz słowniczek terminologiczny. Natomiast w części wstępnej autorzy prezentują najważniejsze informacje o badanym terenie i jego szacie roślinnej oraz podają charakterystyki morfologiczne wątrobowców i glewików i klucze do oznaczania rodzajów. Opracowanie nie zawiera żadnych nowości taksonomicznych i nomenklaturowych.

Omawiana książka jest solidnie zestawionym, zaktualizowanym katalogiem wątrobowców i glewików stanu Himaćal Pradeś, będącym wartościowym przyczynkiem do literatury briologicznej obszaru Himalajów. Jest ona bardzo estetycznie wydana, na dobrym poziomie edytorskim i na pewno stanowi cenne źródło informacji na temat rozmieszczenia gatunków wątrobowców i glewików w tej części Azji. – RYSZARD OCHYRA, ul. Fryderyka Zolla 39, 30-898 Kraków, Polska.

DOI: <https://doi.org/10.35535/ffgp-2019-0023>

EAST ASIA BIODIVERSITY CONSERVATION NETWORK. 2014. **Important plants of East Asia: plants tell stories.** 223 str., 282 kolorowe fotografie, 100 kolorowych map rozmieszczenia. Miękka oprawa, format 22,5 × 15,4 cm. Korea National Arboretum, Pocheon. Cena: nie podano. ISBN 978-89-97450-62-2.

Azja Wschodnia jest zwykle definiowana przez geografów jako obszar rozciągający się między Amurem na północy a wyspami Hajnan i Tajwan na Morzu Południowochińskim na południu oraz pomiędzy Japonią a Tybetem i Wyżyną Mongolską na zachodzie. W omawianym opracowaniu do Azji Wschodniej włączona została także Azja Północna, czyli południowa, środkowa i wschodnia Syberia oraz rosyjski Daleki Wschód, a także część Tybetu i prawie cała Wyżyna Mongolska, które tradycyjnie zalicza się do Azji Centralnej. Tak zdefiniowana Azja Wschodnia rozciąga się między 20° a 73° szerokości geograficznej północnej oraz pomiędzy 90° długości geograficznej wschodniej i 169° długości geograficznej zachodniej i zajmuje obszar ponad 20 milionów km², wykazujący ogromne kontrasty w rzeźbie terenu, klimacie i szacie roślinnej. Niezwykle skomplikowana budowa geologiczna w połączeniu dużą różnorodnością klimatów, a w szczególności ich zmianami od trzeciorzędu poczynając do czasów najnowszych zadecydowały o wykształceniu się na tym ogromnym

obszarze bardzo zróżnicowanej szaty roślinnej, żywiącej bogatą florę, z licznymi reliktowymi taksonami, niekiedy mającymi charakter żywych skamielin. Współczesna flora Azji Wschodniej ukształtowała się na bazie pierwotnej arktyczno-trzeciorzędowej flory zajmującej w okresie trzeciorzędu rozległe obszary